

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЛОКАЦІЇ БІЗНЕСУ
ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ****ADMINISTRATIVE AND LEGAL ENSURING OF BUSINESS RELOCATION
OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN UKRAINE**

**Пересоляк О.В., аспірант кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
юридичного факультету**

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ORCID ID: 0009-0003-1259-2488

Статтю присвячено проблематиці адміністративно-правове забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Проблематика адміністративно-правового забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні є однією із важливих проблем, належне вирішення котрої, є запорукою розвитку економіки України, підтримки підприємницьких ініціатив, захисту прав внутрішньо переміщених осіб в Україні, збереження діючого бізнесу, його виробничих потужностей, збереження робочих місць та висококваліфікованих кадрів, збереження економічної конкуренції, розвитку ринкової економіки, сприяння процесу євроінтеграції України й відбудови України від наслідків російської агресії.

Сформульовано авторське визначення поняття «Адміністративно-правове забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні» як внутрішньо взаємоузгодженої сукупності норм та й принципів права, які відображені в відповідних актах права, уповноважених суб'єктів та їх діяльність у сфері релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Проблема збереження бізнесу та його релокації із зони активних бойових дій є надзвичайно актуальною нині в Україні. Збереження діючого бізнесу, його виробничих потужностей, збереження робочих місць та висококваліфікованих кадрів є важливим завданням держави в умовах сучасної повномасштабної війни.

Підтримка із релокації працює для бізнесу будь-якої категорії. Жодних підстав у відмові щодо такого переміщення немає. Першочерговість розгляду заявки залежить й від можливості самостійно демонтувати та й довести вантаж до найближчої безпечної залізничної станції, наявності локації із необхідними умовами для роботи у регіонах, що їх приймають, та й черговість перевезення. Передусім заявки розглядаються підприємств оборонного комплексу та й тих бізнесів, які першочергові потреби населення забезпечують. Вже є сотні малих підприємств і бізнесів: швейне підприємство, дитячий садок, виробництво іграшок і т.п., які вже успішно пройшли цю процедуру релокації бізнесу.

Мета релокації бізнесу під час активних бойових дій – це забезпечити функціонування бізнесу, збереження наявних робочих місць, сплата податків і підтримка економіки України. Закарпатська область нині є найпопулярнішим регіоном для релокації підприємств. Його унікальне розміщення суттєві можливості відкриває для експорту продукції національного товаровиробника на ринок ЄС.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, внутрішньо переміщені особи, права людини, релокація бізнесу, система адміністративно-правового забезпечення, забезпечення права на підприємницьку діяльність.

The article is devoted to the issue of administrative and legal ensuring of business relocation of internally displaced persons in Ukraine.

The issue of administrative and legal provision of business relocation of internally displaced persons in Ukraine is one of the important problems, the proper solution of which is a guarantee of the development of the economy of Ukraine, support of entrepreneurial initiatives, protection of the rights of internally displaced persons in Ukraine, preservation of existing business, its production facilities, preservation of workers places and highly qualified personnel, preservation of economic competition, development of the market economy, promotion of the process of European integration of Ukraine and reconstruction of Ukraine from the consequences of Russian aggression.

The author's definition of the concept of «administrative and legal ensuring of business relocation of internally displaced persons in Ukraine» is formulated as an internally coordinated set of norms and principles of law, which are reflected in the relevant acts of law, authorized subjects and their activities in the field of business relocation of internally displaced persons in Ukraine.

The problem of preserving business and its relocation from the zone of active hostilities is extremely urgent in Ukraine today. Preservation of existing business, its production capacities, preservation of jobs and highly qualified cadres is an important task of the state in the conditions of modern full-scale war.

Relocation support works for businesses of any category. There are no grounds for refusing such a transfer. The priority of consideration of the application depends on the ability to independently dismantle and transport the cargo to the nearest safe railway station, the availability of a location with the necessary conditions for work in the regions that accept them, and the sequence of transportation. First of all, applications are considered for enterprises of the defense complex and those businesses that provide the primary needs of the population. There are already hundreds of small enterprises and businesses: a sewing company, a kindergarten, a toy manufacturer, etc., which have already successfully completed this business relocation procedure.

The purpose of business relocation during active hostilities is to ensure the functioning of business, preservation of existing jobs, payment of taxes and support of Ukraine's economy. Zakarpatska Oblast is currently the most popular region for relocation of enterprises. Its unique location opens up significant opportunities for exporting products of the national producer to the EU market.

Key words: administrative and legal support, internally displaced persons, human rights, business relocation, system of administrative and legal support, ensuring the right to entrepreneurial activity.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної агресії РФ, руйнації внаслідок обстрілів та ракетних атак виробничих потужностей, інфраструктури, особливо в районах ведення активних бойових дій, потреби збереження діючого бізнесу, його виробничих потужностей, збереження робочих місць та висококваліфікованих кадрів, еволюції публічного управління, потреби забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб, важливого зна-

чення набуває проблематика адміністративно-правового забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Дослідження питання адміністративно-правового забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні, сприятиме пошуку оптимальних рішень задля удосконалення сучасної системи адміністративно-правового забезпечення права на підприємницьку діяль-

ність внутрішньо переміщених осіб в Україні і вдосконалення практики діяльності в цій сфері уповноважених суб'єктів.

Внаслідок цього дослідження проблематики адміністративно-правового забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні є важливим для подальшого розвитку науки адміністративного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика адміністративно-правового забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні є актуальною, а окремі її аспекти були предметом дослідження сучасних науковців, зокрема: І.Алмаші, Д.Белова, І.Верещук, К.Крахмальнової та Я.Лазура.

К.Крахмальнова під адміністративно-правовим забезпеченням статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні розуміє діяльність органів публічної адміністрації, врегульовану нормами адміністративного права, яка спрямована на реалізацію в Україні правового статусу внутрішньо переміщених осіб [1, с. 13].

І.Алмаші зазначає, що права людини, захист і сприяння реалізації прав людини завжди були й залишаються пріоритетним напрямком діяльності України. На сучасному етапі в умовах воєнного стану, запровадженого в Україні, необхідності вдосконалення існуючих механізмів захисту прав людини надзвичайної актуальності набуває, у тому числі біженців й вимушених переселенців, котрі змушені свої місця постійного проживання покидати. Важливою в цій сфері є діяльність нині Верховного Комісара ООН у справах біженців і його співпраця з Урядом України [2, с. 52].

Метою статті є охарактеризувати проблематику адміністративно-правового забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні, зокрема:

Завданнями даної статті є: сформулювати авторське визначення поняття «адміністративно-правове забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні», проаналізувати правове регулювання адміністративно-правового забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні; охарактеризувати практику адміністративно-правового забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Виклад основного матеріалу.

Проблематика адміністративно-правового забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні є однією із важливих проблем, належне вирішення котрої, є запорукою розвитку економіки України, підтримки підприємницьких ініціатив, захисту прав внутрішньо переміщених осіб в Україні, збереження діючого бізнесу, його виробничих потужностей, збереження робочих місць та висококваліфікованих кадрів, збереження економічної конкуренції, розвитку ринкової економіки, сприяння процесу євроінтеграції України й відбудови України від наслідків російської агресії.

Малі та середні підприємства є основою будь-якої економіки й вони відіграватимуть провідну роль в майбутній відбудові України. Значне зростання реального рівня безробіття, близько 20 відсотків, й зростання рівня бідності серед громадян України підкреслюють нагальність ситуації й потреби активних дій із підтримки підприємництва, особливо серед внутрішньо переміщених осіб. Забезпечення того, щоби Україна уникла кризи безробіття, є надзвичайно важливим, особливо для підприємницьких ініціатив внутрішньо переміщених осіб, оскільки вони мають великий потенціал для створення робочих місць та можливостей із працевлаштування, що є важливими для підтримки та й відновлення економіки України.

Програма розвитку ООН допомагає підтримувати бізнес в Україні через різні механізми. Вони надають невеликі гранти підприємствам, котрі почали або ж потребують відновлення. Багато малих підприємств частину втратили своїх активів та й обладнання, тому ми їх підтримуємо із цим. Також Програма розвитку ООН проводить різні тре-

нінги. Діють мобільні центри, які пропонують освітні програми і тренінги для підприємців, котрі є майбутнім і яких потрібно заохочувати в Україні. Україна сприятливий має дух підприємництва, який генерувати може великий дохід й можливості для створення робочих місць й за допомогою малого та середнього бізнесу [3].

Проблема збереження бізнесу та його релокації із зони активних бойових дій є надзвичайно актуальною нині в Україні. Збереження діючого бізнесу, його виробничих потужностей, збереження робочих місць та висококваліфікованих кадрів є важливим завданням держави в умовах сучасної повномасштабної війни.

В умовах війни для більшості підприємств, розташованих на особливо небезпечних територіях, де ведуться активні бойові дії чи є часті обстріли, порятунком є вчасна релокація бізнесу, котра не лише захистить підприємство від руйнації, але й дозволить продовжити виробництво й зберегти робочі місця [4].

Саме тому актуальним є питання правового регулювання забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні. У даному контексті важливим є адміністративно-правове забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Адміністративно-правове забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні у контексті цього дослідження доцільно розглядати як внутрішньовзаємоузгоджену сукупність норм та й принципів права, які відображені в відповідних актах права, уповноважених суб'єктів та їх діяльність у сфері релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Державне підприємство «Прозорро.Продажі» запустило платформу цифрової взаємодії для допомоги із релокації бізнесу relocate.prozorro.sale на базі системи Прозорро.Продажі і одного з акредитованих у системі майданчиків Е-Tender. Вона подавати заявки дозволяє підприємствам, що потребують переміщення, і компаніям, які готові надати приміщення або ж інші активи [5].

Згідно Програми релокації підприємств Міністерства економіки України передбачено заходи із відновлення економіки держави за рахунок переміщення підприємств із територій, що наближені або ж знаходяться у зоні бойових дій, в більш безпечні регіони Західної України.

До цієї програми долучитися може будь-яке підприємство, здійснивши повну або ж часткову релокацію своїх потужностей. Програма поширюється на ті регіони, котрі постраждали від бойових дій.

Для того щоби стати учасником програми потрібно подати заявку на переміщення за відповідним посиланням, вказавши при цьому спеціалізацію підприємства, можливості виробництва, кількість працівників, потреби у виробничому приміщенні, розміщенні співробітників, сировині, а також спосіб транспортування.

Усі такі заявки оперативно розглядаються. Тривалість розгляду їх від 1 до 3 днів для підприємств, котрі мають першочергове значення для оборонного комплексу України, життєдіяльності населення та й підтримки економіки у воєнний час. А щодо інших підприємств (не пріоритетних) – такі заявки розглядатися можуть до 5 днів.

Жодних підстав у відмові щодо такого переміщення немає. Є тільки першочерговість розгляду заявки, можливість демонтажу, наявність відповідної локації із необхідними умовами для роботи у регіонах, що приймають та й черговість перевезення.

Після ухвалення відповідного позитивного рішення про переміщення, отримує пакет державної підтримки підприємство, що включає в себе наступне:

- допомога з перевезенням на нову локацію;
- підбір місця розташування для потужностей підприємства;
- підтримка у відновленні логістики, закупівлі сировини та й пошуку ринків збуту;

– сприяння у розселенні працівників та й пошуку нових співробітників.

Наразі здійснюється переміщення підприємств в один із шістнадцяти регіонів: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Чернівецька, Волинська, Кіровоградська, Черкаська, Рівненська, Дніпропетровська, Полтавська і Київська (за виключенням Києва) області.

Найбільша частина бізнесів обрала Закарпатську і Львівську області для нового місця роботи – по 120 і 199 компаній відповідно. Також серед безпечних популярних регіонів для підприємств є Чернівецька область – 78 релокантів і Івано-Франківщина – 70. А найменш затребуваними виявились Одещина – лише 3 бізнеса, Житомирщина – 6 і Кіровоградщина – 17 компаній [6].

Переміщення таких підприємств здійснюється трьома можливими способами:

- Самостійно силами підприємства ;
- силами АТ «Укрпошта»;
- силами АТ «Укрзалізниця».

Також залучаються інші перевізники в якості субпідрядників в залежності від наявних потреб підприємства.

Після завершення бойових дій відповідні підприємства повернуться на первинні свої локації та стануть драйверами відбудови економіки у громадах [7].

Чимало громадян України втратили через бойові дії не лише власну домівку, але й бізнес, який часто будували роками. Мільйонні капіталовкладення і роки праці зруйнувати за лічені хвилини може лише одна російська ракета. Тисячі людей нині втрачають роботу, майно та дохід за одну мить. Збитки від повномасштабної війни є колосальними.

Щоби не зупинити виробничі цикли та бізнес-процеси, кожному бізнесу від малого до найбільшого якнайшвидше потрібно адаптуватися. Вже стало зрозуміло і самим громадянам України і всьому цивілізованому світові, що ми українці – незламна нація. Творячи нашу перемогу, ми не тільки воюємо, але й невтомно працюємо, підтримуючи національну економіку, яка знаходиться у вкрай негативних умовах, внаслідок агресії РФ.

Державна підтримка процесів релокації (переміщення) діючого бізнесу, яка працює в Україні, для багатьох підприємців досі є невідомою чи ж незрозумілою. Міністерство економіки України із перших тижнів війни реалізує програму із релокації українських підприємств, котрі перебувають на території бойових дій. Для цифровізації процесу цієї релокації ДП «Прозорро.Продажі» за ініціативи Мінекономіки і за підтримки Мініфронта національного проєкту Дія.Бізнес платформу цифрової взаємодії запустили для допомоги в релокації бізнесу.

Міністерство економіки України активно сприяє релокації бізнесу із районів, котрі постраждали від активних бойових дій у більш безпечні райони. Наразі здійснюється переміщення підприємств у один із дев'яти вищезгаданих західних регіонів.

Варто розуміти, що у переміщенні бізнесу з регіону у регіон зацікавлена не лише постраждала сторона від воєнних дій, але й ті бізнеси чи ж приватні особи, які вже живуть у приймаючих громадах. Адже задача вільних пустуючих приміщень в оренду, співпраця із релокованим бізнесом суміжних суб'єктів господарювання, логістика та й інші підсилення один одного і взаємні послуги можуть стати новим поштовхом для розвитку бізнесу у більш безпечних регіонах.

Якщо бізнес має у власності обладнання, приміщення, транспорт чи може надавати послуги, які допоможуть великим й маленьким підприємствам продовжувати працювати, то він може надати про них інформацію у місцеву обласну військову адміністрацію чи ж розмістити їх у системі Прозорро.Продажі. На цьому ж ресурсі також можна знайти за фільтром «релокація» нерухомість чи й інші

ресурси, які для використання пропонуються як на платній, так й на безоплатній основі.

Варіант 2. Через державну програму.

Щоби релокуватися через офіційну державну програму від Мінекономіки, підприємств чи підприємство повинні заповнити відповідну заяву, вказавши при цьому свою спеціалізацію, потреби у виробничому приміщенні, сировині, необхідну кількість працівників, можливості виробництва, необхідність поселення співробітників за їх новою локацією, а також і зазначити бажаний спосіб транспортування.

Підтримка із релокації працює для бізнесу будь-якої категорії. Жодних підстав у відмові щодо такого переміщення немає. Але, як заявило саме міністерство та як показує практика, залежить першочерговість розгляду заявки від можливості самостійно демонтувати та й довести вантаж до найближчої безпечної залізничної станції, наявності локації із необхідними умовами для роботи у регіонах, що їх приймають, та й черговість перевезення. Передусім заявки розглядаються підприємств оборонного комплексу та й тих бізнесів, які першочергові потреби населення забезпечують. Вже є сотні малих підприємств і бізнесів: швейне підприємство, дитячий садок, виробництво іграшок і т.п., які вже успішно пройшли цю процедуру релокації бізнесу.

Саму ж заявку подати на переміщення можна найзручніше через нижче вказані майданчики системи «Прозорро. Продажі». Менеджер цього майданчика допоможе із організаційними питаннями. Відстежувати статус розгляду заявки підприємств чи підприємств можуть через особистий кабінет на наступних електронних майданчиках: Національна електронна біржа, Smart tender та e-tender.

Після розгляду заявки та й прийняття позитивного рішення із бізнесом, що потребує релокації, зв'яжеться відповідальна особа та цю узгодить поточні нюанси реалізації процесу релокації. Безкоштовне перевезення здійснюються силами АТ «Укрзалізниця» і АТ «Укрпошта», також залучаються в якості субпідрядників й інші перевізники – у залежності від потреб підприємства, що релокується.

Крім того, вищезгадана урядова програма допомагає і з підбором місця розташування для потужностей релокованого підприємства, забезпечує сприяння у розселенні працівників та й пошуку нових співробітників.

На практиці це працює наступним чином: бізнес, який бажає релокуватися, вказує регіон чи конкретний населений пункт, куди хоче переїхати; а Мінекономіки вже зв'язується з відповідною обласною військовою адміністрацією. У свою чергу обласна військова адміністрація збирає попередньо актуальну інформацію для розміщення про вільні державні, комерційні, комунальні та й житлові приміщення з територіальних громад, аналізує усі можливості, ризики та й виклики й ухвалює рішення; а також пропонує рішення щодо релокації.

Звісно, якщо кількість працівників релокованого підприємства сягає понад 50 осіб, то й відповідно підшукується така локація, котра має гуртожитки, хостели, соціальне житло чи щось подібне для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб працівників такого підприємства. Якщо ж такого варіанту немає, то запропонують лише приміщення для офісу, складів, цехів чи всього виробництва, а розселяти працівників і їх сім'ї підприємству доведеться вже самостійно.

Підтримка релокованого бізнесу у відновленні логістики, закупівлі сировини та й пошуку ринків збуту вже здійснюється на місцях. Органи місцевого самоврядування маючи базу та контакти діючого в їх громаді бізнесу, радо поділяться ними із релокованим бізнесом та й сприятимуть співпраці і розвитку такого бізнесу, адже тепер це їх прямий обов'язок, від реалізації якого залежать і додаткові податкові надходження до місцевих бюджетів від релокованого бізнесу.

За офіційними даними Міністерства економіки, вже станом на 25 жовтня 2022 року за програмою релокації бізнесу в більш безпечні регіони було переміщено 761 підприємство, 80% із них уже відновили роботу на новому місці. У рамках програми релокації бізнесу держава надає підтримку кожному бізнесу, котрий прагне переїхати із небезпечних територій та й повноцінно працювати на перемогу[8]. Завдяки цьому було збережено понад 35 тисяч робочих місць[9].

Наразі реалізація урядової програми із допомоги релокації бізнесу здійснюється на основі наступних нормативно-правових актів:

Постанова Уряду №305 від 17 березня 2022 року, яка регламентує безоплатне перевезення АТ «Укрпошта» майна вітчизняних підприємств, установ й організацій згідно із переліком, який формується Міністерством економіки й передається до Міністерства інфраструктури [10].

Розпорядженням Уряду від 25 березня 2022 року №245-р передбачено план невідкладних заходів із переміщення виробничих потужностей суб'єктів господарювання у разі потреби із території, де ведуться бойові дії чи/або є загроза таких бойових дій, на безпечну територію[11].

У червні 2022 року на Закарпатті було проведено Міжнародний форум щодо релокації бізнесу з зони бойових дій.

Вже станом на червень 2022 року на територію Закарпатської області переїхали 305 підприємств із різних куточків країни, що становить майже 50% від усіх релокованих по Україні. 256 компаній уже відновили свою діяльність, а 49 – перебувають на стадії ще переміщення виробничих потужностей. Закарпаття в умовах війни стало платформою для формування нового ІТ-кластера країни і сформувало кейс у більш як 100 релокованих компаній інформаційних технологій і 30 тисяч спеціалістів цієї галузі економіки. Сьогодні влада і бізнес Закарпаття працюють над переорієнтуванням ринків збуту високоякісної продукції і над пошуком партнерів для забезпечення ефективного експорту.

Релокація бізнесу із місць бойових дій в інші регіони України, захист промислових потужностей і забезпечення їх умов під час війни – одне з пріоритетних завдань, що знаходиться на контролі Офісу Президента та Уряду.

Ціль та мета релокації бізнесу під час активних бойових дій – це забезпечити функціонування бізнесу, збереження наявних робочих місць, сплата податків і підтримка економіки України. Закарпатська область нині є найпопулярнішим регіоном для релокації підприємств. Його унікальне розміщення суттєві можливості відкриває для експорту продукції національного товаровиробника на ринок ЄС.

Під час цього форуму підприємці ділилися досвідом щодо релокації свого бізнесу, розповідали про те, із якими перепонами і викликами стикаються. До прикладу, голова підприємства легкої промисловості “Legio” Андрій Головка, зазначив, що вони займаються виробництвом спеціального і захисного одягу. Свої два підприємства до Мукачева вони релокували із Харкова. Під обстрілами грузили із обладнанням перші фури. Перевезли всього близько 80% устаткування. Працювало у них в Харкові майже сотня працівників. Близько двадцяти з них вони евакуювали до Мукачева.

Закарпаття має чотири кордони із країнами ЄС. Керівництво краю співпрацює постійно з міжнародними партнерами, які ще на початку війни надали підтримку колосальну українцям у різних напрямках. Мова і про гуманітарну і військову допомогу, і спрощену процедуру перетину кордону, тимчасовий прихисток громадянам України тощо[12].

Мінекономіки підписало у березні 2023 року Меморандум про взаєморозуміння із Норвезькою радою у справах біженців у сфері надання фінансової допомоги релокованим підприємствам України. Меморандум перед-

бачає, що Мінекономіки України надасть Норвезькій раді у справах біженців інформацію з питань релокованих суб'єктів господарювання, після чого вже Норвезька рада у справах біженців відбере підприємства самостійно для надання фінансової й інших видів допомоги. Серед першочергових критеріїв відбору – підприємство релоковане до Львівської або ж Тернопільської областей, має чіткі бізнес-ідеї та й потенціал для створення робочих місць, особливо серед жінок, молоді та осіб із інвалідністю. У рамках даного Меморандуму Норвезька рада у справах біженців надавати планує пряму допомогу мікро-, малим і середнім підприємствам впродовж 12 місяців[13].

Існують також й приватні пропозиції для релокації бізнесу[14]. Так, команда Клубу Ділових Людей Україна збирає інформацію про складські та офісні приміщення на Західній Україні, а для евакуації бізнесу на Тернопільщину створили реєстр нерухомості та земельних ділянок[15].

Також діє волонтерський проєкт VICTORY КОНСАЛТИНГ, створений Максимом Швецем. Він допомагає бізнесу у релокації на Захід України, формуванню його антикризової стратегії і залученню інвестицій. Знаходячись на заході України у Рівненській обл. він пропонує свою допомогу для локальних бізнесів і бізнесів, які планують чи ж мають наміри перемістити бізнес свій із зон бойових дій. Під кожен проєкт формує гнучку команду, щоби допомогти перевезти бізнес, переформити його, налагодити антикризове управління, залучити фінансування, підібрати персонал. Працює переважно по Рівненській, Львівській, Тернопільській та Хмельницькій областях[16].

Рада бізнес-омбудсмена стосовно релокації бізнесу в Івано-Франківську область зазначає, що надзвичайно тішить те, що бізнес, влада й громадськість працюють нині як єдиний механізм – усі налаштовані одне одному допомагати[17].

Висновки. На основі вищевикладеного, можна зробити наступні висновки.

Адміністративно-правове забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні – це внутрішньо взаємоузгоджена сукупність норм та й принципів права, які відображені в відповідних актах права, уповноважених суб'єктів та їх діяльність у сфері релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Проблема збереження бізнесу та його релокації із зони активних бойових дій є надзвичайно актуальною нині в Україні. Збереження діючого бізнесу, його виробничих потужностей, збереження робочих місць та висококваліфікованих кадрів є важливим завданням держави в умовах сучасної повномасштабної війни.

Підтримка із релокації працює для бізнесу будь-якої категорії. Жодних підстав у відмові щодо такого переміщення немає. Першочерговість розгляду заявки залежить й від можливості самостійно демонтувати та й довести вантаж до найближчої безпечної залізничної станції, наявності локації із необхідними умовами для роботи у регіонах, що їх приймають, та й черговість перевезення. Передусім заявки розглядаються підприємств оборонного комплексу та й тих бізнесів, які першочергової потреби населення забезпечують. Вже є сотні малих підприємств і бізнесів: швейне підприємство, дитячий садок, виробництво іграшок і т.п., які вже успішно пройшли цю процедуру релокації бізнесу.

Мета релокації бізнесу під час активних бойових дій – це забезпечити функціонування бізнесу, збереження наявних робочих місць, сплата податків і підтримка економіки України. Закарпатська область нині є найпопулярнішим регіоном для релокації підприємств. Його унікальне розміщення суттєві можливості відкриває для експорту продукції національного товаровиробника на ринок ЄС.

Існують перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямку, зокрема, щодо: порівняльно-право-

вого аналізу адміністративно-правового забезпечення права на підприємницьку діяльність внутрішньо переміщених осіб в Україні та в державах-членах ЄС; міжнародного співробітництва із питань забезпечення права на підприємницьку діяльність внутрішньо переміщених осіб;

захисту права на підприємницьку діяльність внутрішньо переміщених осіб.

Отже, у даній статті охарактеризовано проблематику адміністративно-правового забезпечення релокації бізнесу внутрішньо переміщених осіб в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крахмальова К.О. Адміністративно-правове забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні. Автореф. дис ... к.ю.н. 12.00.07. адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ, 2017. 23 с.
2. Алмаші І.М. Права та обов'язки біженців за законодавством України *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. № 77. Том 1. С. 52-58.
3. Кількість українців та їх міграція за кордон через війну. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3732355-killist-ukrainciv-ta-ih-migracia-za-kordon-cerez-vijnju.html> (дата звернення: 02.07.2023).
4. Державна допомога при релокації бізнесу. URL: <https://wiki.ucci.org.ua/uk/proon/relocation/derzhavna-programa-relokatsii> (дата звернення: 03.07.2023).
5. В Україні створили платформу цифрової взаємодії для релокації бізнесу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3453298-v-ukraini-stvorili-platformu-cifrovoi-vzaemodii-dla-relokacii-biznesu.html> (дата звернення: 03.07.2023).
6. Кириченко А. Релокація бізнесу через війну: які регіони для цього найбільш затребувані. URL: <https://www.unian.ua/economics/other/relokaciya-biznesu-cherez-vijnu-yaki-regioni-dlya-cogo-naybilsh-zatrebuvani-12433224.html> (дата звернення: 04.07.2023).
7. Програма релокації підприємств: Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv> (дата звернення: 04.07.2023).
8. Колесник І. Релокація бізнесу в умовах війни: варіанти та покрокова інструкція. URL: <https://www.prostir.ua/?news=relokatsiya-biznesu-v-umovah-vijny-varianty-ta-pokroкова-instruktsiya> (дата звернення: 05.07.2023).
9. Бережна Т. Завдяки урядовій програмі релокації збережено понад 35 тисяч робочих місць. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a54c8281-02fa-4ced-8b14-3a7ca772a826&title=Zavdiaki> (дата звернення: 05.07.2023).
10. Про особливості роботи акціонерного товариства "Укрпошта" в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 р. № 305. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2022-%D0%BF> (дата звернення: 05.07.2023).
11. Про затвердження плану невідкладних заходів з переміщення у разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза бойових дій, на безпечну територію: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 березня 2022 р. № 246-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 07.07.2023).
12. На Закарпатті відбувся Міжнародний форум щодо релокації бізнесу із зони бойових дій. URL: <https://ekonomika.ko.net.ua/?p=25782> (дата звернення: 07.07.2023).
13. Норвезька Рада у справах біженців надасть фінансову підтримку релокованим українським підприємствам. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=15cea637-53f8-4a31-8c9c-6f492fb394e6&title=NorvezkaRada> (дата звернення: 07.07.2023).
14. Приватні пропозиції для релокації бізнесу. URL: <https://wiki.ucci.org.ua/uk/proon/relocation/pryvamna-dopomoha> (дата звернення: 07.07.2023).
15. Пропозиції щодо вільних приміщень та земельних ділянок для розміщення підприємств на Тернопільщині. URL: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UMVjTBoD_mr5gE2XFvG-n4Hei2EFuPXald81K1CVoC0/edit#gid=23627025 (дата звернення: 07.07.2023).
16. Швець М. VICTORY КОНСАЛТИНГ. URL: <https://vconsulting.com.ua/> (дата звернення: 07.07.2023).
17. Економічний фронт: релокація бізнесу на Прикарпаття (Firtka). URL: <https://boi.org.ua/press-post/ekonomichnyj-front-relokacziya-biznesu-na-prykarpattya-firtka/> (дата звернення: 07.07.2023).